

In het volgende verhaal vraagt Peter Pfaff zich af of het monitoren van reptielen wel objectief uitgevoerd kan worden. Het verhaal gaat over waarnemingskans, invloed van het weer daarop, en optimale condities die voor verschillende soorten niet overeen hoeven te komen. Het stuk is voor iedereen interessant, mede omdat op het traject adders, gladde slangen, levendbarende hagedissen, zandhagedissen en hazelwormen voorkomen.

Ervaringen met monitoring

PETER PFAFF VRAAGT ZICH AF HOE OBJECTIEF MONITORING IS

Vorig jaar ben ik begonnen met het monitoren van reptielen op een niet nader te benoemen heideterrein op de Noord-Veluwe. Het terrein bestaat uit een afwisseling van droge en natte heide, pollen pijpenstrootje en een aantal min of meer recent afgeplagde stukken. Het terrein is tamelijk geaccidenteerd en heeft een oppervlakte van nog geen 25 ha. Dit jaar heb ik wat ervaringen opgedaan die ik graag met de lezers van deze nieuwsbrief wil delen.

De beherende instantie vond monitoring van reptielen best waardevol. Enerzijds was dit naar mijn mening ingegeven door de vraag: welke soorten komen voor op dit terrein, anderzijds was daar de wens om toekomstige ingrepen af te stemmen op de feitelijke natuurwaarden. In het verleden waren er namelijk beheersmaatregelen uitgevoerd waar niet iedereen gelukkig mee was. De in verhouding tot het

terrein tamelijk grootschalige plag-, maai- en kapwerkzaamheden riepen bij bezorgde natuurliefhebber vragen op.

Toen ik in 1999 met monitoren begon was ik aanvankelijk sceptisch over het voorkomen van reptielen. Vorig jaar werden in totaal toch twee adders, vele levendbarende hagedissen, de heikikker, de hazelworm en de gewone pad gevonden, en dat viel mij in elk geval niet tegen. Bovendien blijft het in mijn ogen een voorrecht om met permissie van de beheerder door zo'n mooi natuurterrein te mogen struinen. Niet alleen de reptielen maar ook het rijke insectenleven, de boeiende plantenwereld en de vogels om je heen maken het monitoren tot een puur genot.

Dit jaar vond ik tot en met de 29^e augustus weer twee adders, wat minder levendbarende hagedissen dan vorig jaar, opnieuw de heikikker en bovendien de groene kikker. Woensdag

Gladde slang op de Noord-Veluwe, gefotografeerd door Peter Pfaff in 2000

30 augustus liep ik niet mijn vaste traject, maar liep ik met een collega tussen de middag nog even een rondje over het terrein. Om half 12 had het geregend maar 12 uur was het droog, nog wel vrijwel volledig bewolkt en ik schat ca. 20 graden. Binnen vijf minuten een adder is dan toch wel erg leuk. Binnen vijftien minuten vier adders is nog leuker. Maar in een uurtje negen adders en, let wel, twee gladde slangen maakte deze middag tot een waar herpetologenfeest. De gladde slang is blijkens de RAVON gegevens nooit eerder in deze omgeving aangetroffen!!! Een primeur voor dit terrein op de noord Veluwe dus, en voor mij en mijn collega een topdag

Gladde slang seizoen 2000

Op donderdag 31 augustus loop ik voor de zesde keer dit seizoen mijn volledige monitoringroute. Ik score nu zes adders en weer 1 gladde slang. Vrijdag 1 september opnieuw zes adders en weer twee gladde slangen (zie bijgaande foto).

En op die wijze volgden nog enkele dagen waardoor, aan het einde van dit tweede monitoringseizoen, heel wat mooie waarnemingen binnenkwamen. Ook de zandhagedis die ik nog niet eerder had gevonden in het terrein, heb ik een dezer dagen gevonden.

Biotoop

Vrijwel alle waarnemingen van Adder en Gladde slang zijn gedaan in een zandwalletje dat dicht begroeid is met pollen pijpenstrootje en dat een halve meter boven het omringende maaiveld uitsteekt. Het walletje zit vol met konijnenholen waar ik een enkele keer een verstoorde slang in zag wegglippen.

Deze waarnemingen roepen bij mij heel wat vragen op

- Mijn vaste route loopt juist over het hierboven beschreven walletje maar nooit zag ik zoveel slangen, hoe kan dat? Heb ik eerder toch niet goed gekeken of zijn er andere factoren die een rol spelen?
- Vormt het zandwalletje met zijn konijnenholen een belangrijke overwinteringsplaats? En trekken alle slangen uit de omgeving daarvoor eind augustus naar deze locatie?
- Zou dit vermoeden bevestigd worden als straks in maart / april diezelfde slangen hier weer liggen op te warmen om zich daarna door het gebied te verspreiden?
- Het aantal waarnemingen van slangen op deze locatie geeft de neiging juist hier veel meer oplettend te zijn dan elders in het gebied, extra langzaam te lopen en wat meer naar links en rechts uit te wijken. Uiteraard probeer ik selectief zoeken te vermijden, maar de vraag hoe objectief mijn monitoring is, dringt zich sterk op.
- Weersomstandigheden spelen blijkbaar ook een rol. Meestal loop ik mijn route bij iets warmer en zonniger weer. Ik zie dan veel meer hagedissen. Nu, bij wat koelere dagen en met een meer bedekte hemel, zie ik vrijwel alleen deze slangen en aanmerkelijk minder hagedissen.

Kortom de leuke waarnemingen bij de afsluiting van dit seizoen roepen ook weer heel wat vragen op. Vragen die mij in elk geval weer meer dan voldoende stimuleren om ook volgend jaar weer aan de slag te gaan. Maart en april 2001, ik moet helaas nog een paar maanden wachten.

Reacties op het bovenstaande verhaal graag via de redactie van de nieuwsbrief.

Foto van het traject op de Noord-Veluwe waar adders en gladde slangen zamen voorkomen en drie soorten hagedissen. Foto: Peter Pfaff.